

УДК: 351.82: 631.526 (061.1ЄС+477)

Якубенко Н.Б.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна

e-mail: nataliya.yakubenko@gmail.com

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ РЕЄСТРАЦІЇ СОРТІВ РОСЛИН В ЄС ТА УКРАЇНІ. СПІЛЬНІ РИСИ ТА РОЗБІЖНОСТІ

Система реєстрації сортів рослин в Україні та ЄС має спільні основні підходи, основний, на відміну від системи реєстрації в США, – це необхідність реєстрації сорту (занесення до Реєстру) з метою можливості його поширення на цій території.

Реєстрація сорту в Україні регулюється Законом України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.1993 №3116-ХІІ, відповідно до визначення термінів якого Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні – офіційний перелік сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Так само як в ЄС поширення сорту на території України необхідно провести його реєстрацію.

Реєстрація сорту в ЄС охоплює Директива Ради ЄС (2002/53/EU) від 13 червня 2002 року «Про спільний каталог сортів видів сільськогосподарських культур» з метою створення спільного каталогу сортів, в на основі якого національні каталоги країн-учасниць ЄС. Таким чином всі держави-члени повинні, створити один чи більше національних каталогів сортів, схвалених для сертифікації і збуту на їхній території. Ці каталоги повинні бути створені відповідно до єдиних правил, щоб схвалені сорти були відмінними, стабільними та достатньо однорідними і щоб вони мали задовільну цінність для вирощування і використання (відповідати критеріям охороноздатності сорту, окрім новизни сорту відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин та придатності сортів до використання на певній території). При цьому країни ЄС мають враховувати встановлені на міжнародному рівні правила щодо певних положень, які стосуються схвалення сортів на національному рівні (тобто відповідати критеріям охороноздатності сорту, окрім новизни сорту). Насіння, про яке йде мова в цій Директиві, підлягає вільному збуту в межах Співтовариства після опублікування загальному (спільному) каталозі ЄС.

Таким чином, по-перше, Загальний каталог сортів рослин ЄС формується на основі національних каталогів країн ЄС, тобто сорт зареєстрований в одній з країн ЄС автоматично потрапляє до нього.

По-друге, вимоги до сорту з метою його реєстрації додатково регулюються не нормативно-правовими актами ЄС, а на національному рівні країн ЄС. Перевірка відповідності національним вимогам реєстрації проводять компетентні органи країн ЄС.

По-третє, з метою зниження ризиків операторів внутрішнього ринку країни та продовольчої безпеки, щодо сортів придатність до поширення яких не перевірено під час польової експертизи на території конкретної країни, аграрно-орієнтовані країни ЄС впровадили післяреєстраційне вивчення сортів рослин (Республіка Польща, Федеративна Республіка Німеччина тощо).

Отже, законодавчі аспекти реєстрації сортів рослин в ЄС та Україні не мають суттєвих відмінностей, бо ґрунтуються на принципах Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин УПОВ та вимогах до придатності сорту до поширення відповідно до національного законодавства. Основні розбіжності в термінології зокрема відповідно до законодавства України реєстрація сорту ототожнюється з правом на його поширення. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС повною мірою безпосередньо пов'язана з повноправним, а не асоційованим членство України в ЄС.